מנורת המאור — תשובת החולה

וצריך החולה לעשות תשובה מיד, שמא יכבד עליו חוליו, או שמא תטרף עליו דעתו, ולא יהיה לו פנאי לעשות תשובה, וימות בחפזה ובבהלה. וידע ויתן אל לבו שבחוליו מזכירין לו כל עונותיו, ואם יש לו מליצי טוב יתרפא, ואם אין לו מליצי טוב יטרף, ואין לך מליצי טוב יותר מתשובה ומעשים טובים. כדגרסינן בפ' במה מדליקין אמ' רב יצחק בריה דרב יהודה, לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה, שאם חלה אומרים לו הבא זכות והפטר. ואם רואים שכבד עליו החולי ונטה למות, והגיעה השעה שיפטר בה מן העולם, מזכירין אותו לעשות תשובה ואומ' לו התודה. דתניא תנו רבנן, מי שחלה ונטה למות, אומרים לו התודה, שכן דרך כל המומתים מתודין. אדם יוצא לשוק דומה כמי שנמסר להדרינוס, חש בראשו דומה כמו שנתנוהו בקולר, עלה למטה דומה כמי שהעלוהו לגרדום לידון, אם יש לו פרקליטין ניצול, ואם לאו אינו ניצול. ואין לך פרקליטין כתשובה ומעשים טובים, שנא' (איוב לג, כה) אם יש עליו מלאך מליץ וגו'. ע"כ.

וגרסי' באבל רבתי תניא נטה למות אומרים לו התודה עד שלא תמות, הרבה התודו ולא מתו, הרבה שלא התודו ומתו, הרבה שמהלכין על השוק ומתודין, שבזכות שאתה מתודה אתה חי. ואם יכול להתודות בפיו יתודה, ואם לאו יתודה בלבו. אחד המתודה בפיו ובלבו, ובלבד שתהיה דעתו מיושבת עליו. וכל הדברים האלו אין אומרין אותם לא בפני עמי הארץ ולא בפני נשים ולא בפני קטנים, שמא יבכו וישברו את לבו. מת לו מת, אין מודיעין אותו, שמא תטרף דעתו עליו, ואין קורעין את חלוקו, ואין בוכין ואין מספידין עליו, ואם בכו לפניו, משתקין אותן, שמא ישברו את לבו. וגרסי' בספרי ר' נתן אומר, ואשמה הנפש ההיא והתודו, בנין אב על כל המתים שיוטענו וידוי. וגרסינן במסכת סנהדרין בפ' נגמר הדין, היה רחוק מבית הסקילה כעשר אמות אומרים לו התודה, שכן דרך כל המומתין מתודין, שכל המתודה יש לו [חלק] לעולם הבא. שכן מצינו בעכן, שאמ' לו יהושע, בני שים נא כבוד לה' אלהי ישראל ותן לו תודה, ויען עכן את יהושע ויאמר אמנה אנכי חטאתי לה' אלהי ישראל וכזאת וכזאת עשיתי. ומנין שיכופר לו בוידוי, שנא' (יהושע ז, כה) ויאמר יהושע מה עכרתנו יעכרך ה' ביום הזה, ביום הזה אתה עכור ואין אתה עכור לעולם הבא. ואם אינו יודע להתודות, אומרים לו, אמור תהא מיתתי כפרה לכל עונותי. וכתב הרמב"ן ז"ל וסדר שכיב מרע, כך קבלנו מחסידים ואנשי מעשה, מודה אני לפניך, ה' אלהי ואלהי אבותי, שרפואתי בידך ומיתתי בידך, יהי רצון מלפניך שתרפאני רפואה שלימה, ואם אמות תהא מיתתי כפרה על כל עונותי וחטאים ופשעים שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך, ותן חלקי בגן עדן וזכני לעולם הבא צופה לצדיקים.